

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

7-8/2006

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Alicja Kicińska
Marcin Lisiak
Redakcja - Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy – Monika Śliwińska

Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” Krajowe Biuro Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI

Str.

- * Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej 5
  - sprawozdania finansowe partii politycznych 5
  - przygotowania do wyborów samorządowych; informacje i wyjaśnienia
- * Wymiana doświadczeń z zagranicą

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła 5 posiedzeń w dniach 3, 10, 17 i 24 lipca oraz 21 sierpnia 2006 r.

* Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 38a ustawy o partiach politycznych (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 z późn. zm.) zbadała przedłożone jej sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych w 2005 r. 77 partii politycznych. W wyniku rozpatrzenia sprawozdań Komisja przyjęła 61 sprawozdań, w tej liczbie 49 sprawozdań bez zastrzeżeń, a 12 – ze wskazaniem stwierdzonych uchybień. Uchybienia w głównej mierze polegały na naruszeniu ustawowych wymogów przewidzianych w: art. 25 ust. 4 (wpłaty przekraczające ustawowy limit), art. 36a ust. 3 (nieprawidłowy sposób dokonywania wpłat), art. 38 ust. 1 i 3 (złożenie sprawozdania po terminie oraz bez opinii i raportu biegłego rewidenta), art. 41 (niedochowanie w prowadzeniu gospodarki finansowej zasad rachunkowości).

Sprawozdania finansowe 16 partii (Stronnictwa Demokratycznego, Ruchu Odbudowy Polski, Unii Polityki Realnej, Polskiej Wspólnoty Narodowej, Narodowego Odrodzenia Polski, Forum Republikańskiego, Jedności Rzemieślniczo–Kupieckiej, Polskiej Partii Narodowej, Partii Centrum, Stronnictwa Pracy, Partii Rozwoju, partii Dom Ojczysty, Ruchu Odrodzenia Gospodarczego im. Edwarda Gierka, Nowej Lewicy, Polskiego Forum Osób Niepełnosprawnych i Specjalnej Troski, Platformy Janusza Korwinn-Mikke) Państwowa Komisja Wyborcza odrzuciła stwierdzając naruszenia wymogów przewidzianych w art. 38a ust. 2 ustawy polegających w szczególności na pozyskiwaniu środków z niedozwolonych źródeł oraz gromadzeniu środków poza rachunkiem bankowym (art. 24 ust. 4 i 8 ustawy).

Na postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej o odrzuceniu sprawozdania 10 partii politycznych, na podstawie art. 38b ustawy, wniosło skargi do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy wszystkie skargi oddalił. Wobec niedopełnienia ustawowego wymogu złożenia sprawozdania finansowego, Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 38c ustawy złożyła do Sądu Okręgowego w Warszawie, właściwego w sprawach ewidencji partii politycznych, wnioski o wykreślenie wpisu 16 partii z ewidencji (tj. partii: Ruch Społeczny, Stronnictwo Konserwatywno-Ludowe, Ruch Nowej Polski, Partia Ludowo-

Demokratyczna, Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe, Prawdziwa Obrona, Centrolewica RP, Inicjatywa dla Polski, Stronnictwo Ludowe Ojcowizna, Republikanie RP, Stronnictwo Narodowe Organizacja Polityczna Narodu, Aktywność i Rozwój, Samoobrona Narodu Polskiego, Rodzina Ojczyzna, Polonia, Stronnictwo Gospodarcze, Forum Polskie).

* Państwowa Komisja Wyborcza w ramach przygotowań do wyborów organów jednostek samorządu terytorialnego sporządziła i podała na swojej stronie internetowej obszerną informację o tworzeniu komitetów wyborczych dla tych wyborów wraz z projektami formularzy związanych z tworzeniem i zgłaszaniem komitetów do rejestracji. Opracowania te mają na celu zapewnienie podmiotom wyborczym pomocy w wykonywaniu tych czynności.

Systematycznie wydawane były wyjaśnienia i opinie dotyczące stosowania przepisów prawa wyborczego:

- w sprawie możliwości tworzenia komitetów wyborczych przez fundacje PKW zajęła stanowisko, że podmioty uprawnione do tworzenia komitetów wyborczych określa art. 64a Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz.U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem komitety wyborcze mogą być tworzone m.in. przez stowarzyszenia i organizacje społeczne. Fundacje, w rozumieniu przepisów prawa wyborczego, nie są organizacjami społecznymi, nie mogą zatem tworzyć komitetów wyborczych;
- w sprawie trybu tworzenia i działania komitetu wyborczego w małej gminie wyjaśniła, iż:
  - 1) zgodnie z art. 64f ust. 8 Ordynacji wyborczej komitet wyborczy wyborców utworzony jedynie w celu zgłaszania kandydatów na radnych w gminie do 20 tys. mieszkańców nie musi uzyskać podpisów obywateli popierających jego utworzenie; zamiar zgłoszenia kandydata na wójta przez taki komitet również nie powoduje konieczności zbierania tych podpisów,
  - 2) w wyborach wójta przeprowadzanych łącznie z wyborami do rady gminy nie ma wymogu zbierania podpisów obywateli popierających zgłoszenie kandydata na wójta. Prawo zgłaszania kandydata na wójta przysługuje

każdemu komitetowi wyborczemu, który spełni warunki określone w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984 z późn. zm.), czyli:

- a) zarejestruje listy kandydatów na radnych w wyborach do rady gminy w co najmniej połowie okręgów wyborczych w danej gminie,
  - b) w każdym z tych okręgów zarejestruje nie mniej kandydatów niż wynosi liczba radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym.
- 3) komitet wyborczy wyborców w gminie do 20 tys. mieszkańców nie powołuje pełnomocnika finansowego. Pełnomocnik wyborczy takiego komitetu jest jednocześnie pełnomocnikiem finansowym. Zgodnie z art. 83g ustawy komitet wyborczy, o którym wyżej mowa prowadzi rachunkowość według uproszczonych zasad określonych przez ministra właściwego do spraw finansów.

Komitet wyborczy powołany jedynie w celu zgłaszania kandydatów na radnych w gminie do 20 tys. mieszkańców korzysta z udogodnień ustawowych niezależnie od tego, czy zamierza zgłosić również kandydata na wójta, czy też nie.

Zawiadomienie o utworzeniu komitetu i zamiarze zgłaszania kandydatów na radnych jest czynnością przewidzianą w Ordynacji wyborczej, nie ma natomiast wymogu zawiadamiania organów wyborczych o zamiarze zgłaszania kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Wszystkie komitety wyborcze, które uzyskały postanowienie właściwego organu wyborczego o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego i zamiarze zgłaszania kandydatów na radnych są uprawnione — o ile spełnią wymóg określony w art. 7 ust. 2 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta ...— do zgłaszania kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

Pełnomocnik komitetu wyborczego nie może czasowo przekazać swojej funkcji innej osobie. Jeżeli nie może on wykonywać swojej funkcji, wówczas komitet wyborczy powinien dokonać zamiany pełnomocnika. Nowy pełnomocnik musi spełniać wszystkie wymogi ustawowe. Pełnomocnik może udzielić upoważnienia innym osobom (również spoza składu komitetu) do wykonywania określonych

czynności. Jednakże ponosi on pełną odpowiedzialność za działania tych osób, w zakresie udzielonego pełnomocnictwa.

W kwestii nazwy i skrótu nazwy komitetu wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała, że zgodnie z art. 64ga ust. 5 Ordynacji wyborczej, ograniczenie liczby znaków dotyczy wyłącznie skrótu nazwy komitetu wyborczego, nie zaś nazwy. Ocena czy proponowana nazwa komitetu wyborczego oraz skrót tej nazwy spełniają wszystkie wymagania ustawowe należały do komisarza wyborczego rozpatrującego zawiadomienie o utworzeniu komitetu wyborczego i zamiarze zgłaszania kandydatów na radnych.

Co do oświadczeń lustracyjnych wyjaśniła, że zgodnie z obowiązującymi przepisami kandydaci na radnych i na wójtów nie muszą składać oświadczeń, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428 ze zmianami), czyli tzw. oświadczeń lustracyjnych, ani żadnych innych dokumentów dotyczących ewentualnej współpracy z organami bezpieczeństwa państwa. Zmiana tego stanu może ewentualnie nastąpić po zakończeniu procedury legislacyjnej w sprawie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów;

- w sprawie członkostwa w komisjach wyborczych w związku z art. 19 ust. 6 Ordynacji wyborczej wyjaśniła, że terminy użyte w art. 19 ust. 6 należy rozumieć następująco:
  - zstępni, to - w linii prostej - dzieci, wnuki i prawnuki osoby, a w linii bocznej - siostrzeńcy, bratankowie, siostrzenice, bratanice itd.
  - wstępni, to - w linii prostej - rodzice, dziadkowie i pradziadkowie osoby, a w linii bocznej - wujowie, ciotki itd.
  - małżonkowie zstępnych, to - w linii prostej - współmałżonek dziecka, wnuka lub prawnuka osoby, a w linii bocznej - małżonkowie bratanków, siostrzeńców, bratani, siostrzenic itd.
  - małżonek przysposobionego, to małżonek dziecka przysposobionego.

Państwowa Komisja Wyborcza wskazała jednocześnie, iż przepis art. 19 ust. 6 zdanie drugie Ordynacji wyborczej dotyczy członkostwa w komisji wyborczej właściwej dla prze-

prowadzenia głosowania, ustalenia wyników głosowania i wyników wyborów dotyczących kandydata na radnego lub kandydata na wójta — w związku z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz.U. Nr 113, poz. 984 z późn. zm.), który stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Ordynacji wyborczej.

Prawo zgłaszania kandydatów do terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych mają pełnomocnicy tych komitetów wyborczych, których zasięg działania obejmuje daną jednostkę samorządu terytorialnego. Oznacza to możliwość zgłaszania kandydatów na członków obwodowych komisji mimo, iż komitet nie zarejestrował list kandydatów w danej jednostce.

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ Z ZAGRANICĄ

- * Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej K. Czaplicki na prośbę Fundacji Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej w dniu 5 lipca 2006 r. odbył spotkanie z przedstawicielami organizacji pozarządowych, prasy lokalnej i samorządów Armenii, Mołdowy, Rosji i Ukrainy, poświęcone problematyce prawa i organizacji wyborów samorządowych w Polsce.
- * W dniu 11 lipca 2006 r. na prośbę Europejskiego Instytutu na Rzecz Demokracji, zastępca przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędzia J. Kacprzak i sekretarz Komisji K. Czaplicki spotkali się z grupą 19 działaczy społecznych z Ukrainy; tematem spotkania była informacja o rozwiązaniach prawa wyborczego w Polsce.
- * W dniu 18 lipca 2006 r. na prośbę ambasady Japonii, przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej sędzia F. Rymarz i sekretarz PKW K. Czaplicki spotkali się z grupą 14 parlamentarzystów Japonii reprezentujących różne funkcje w parlamencie.

Głównym tematem spotkania i rozmów była problematyka prawna i organizacyjna referendów, w tym referendum zatwierdzającego konstytucję oraz referendum unijnego. Szef delegacji parlamentarzystów p. Taro Nakayama przekazał na ręce przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego F. Rymarza list z podziękowaniem za spotkanie i przekazanie wyczerpującej informacji i wyjaśnień w tych sprawach.

- * W dniach 31 sierpnia-2 września 2006 r. w Jurmala na Łotwie, odbyła się 15 Jubileuszowa Konferencja Stowarzyszenia Urzędników Wyborczych Europy (ACEEEO), w której uczestniczył sekretarz PKW, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego K. Czaplicki. Zgromadzenie przyjęło nowy statut Stowarzyszenia oraz uznało potrzebę wdrażania tam gdzie jest to właściwe, zaleceń zawartych w Prawnych, Technicznych i Proceduralnych Standardach Ogólnonarodowego Referendum.
- * Przełożono na język polski wybrane przepisy Ordynacji wyborczej Republiki Litewskiej dotyczące głosowania pocztą;

WPROWADZENIE

Głosowanie pocztą wprowadzono na Litwie w 1992 roku. Jest to forma wcześniejszego głosowania, która stwarza możliwość uczestniczenia w wyborach obywateli, którzy nie mogą dojść do lokalu wyborczego w dniu wyborów (ponieważ są poza miejscem zamieszkania, względnie z uwagi na stan zdrowia, odbywanie służby wojskowej, pobyt w miejscu odbywania kary i tym podobne). Głosowanie pocztą winno być zorganizowane w ciągu 4 dni: w ostatni wtorek, środę, czwartek i piątek przed dniem wyborów. Głosowanie pocztą możliwe jest w stanowiących własność państwa urzędach pocztowych „Lietuvos pastas”. Centralna Komisja Wyborcza zawiera umowę z „Lietuvos pastas”, a wydatki związane z opłatami pocztowymi pokrywane są zgodnie z umową, stosownie do obowiązujących stawek. Uprawniony wyborca ma prawo wyboru – czy głosować w dniu wyborów w lokalu wyborczym, czy też głosować wcześniej przez pocztę.

1. Ordynacja wyborcza

Głosowanie przez pocztę regulują artykuły 67, 71, 72 i 73 Ordynacji wyborczej do Sejmu.

Artykuł 67. Głosowanie przez pocztę

1. Obywatele, którzy z powodu swego stanu zdrowia czy z innych powodów nie mogą stawić się w lokalu wyborczym w dniu wyborów mają mieć zapewnione warunki uczestniczenia w wyborach poprzez głosowanie pocztą. Głosowanie pocztą jest możliwe w urzędach poczty w godzinach ich urzędowania, poczynając od 5 dnia przed wyborami a kończąc na 1 dniu przed wyborami, pod warunkiem,

że wyborca jest umieszczony w spisie wyborców okręgu wyborczego który obejmuje dane miasto (miejscowość). Jeżeli zaś wyborca nie jest umieszczony w spisie wyborców w okręgu wyborczym danego miasta, może głosować przez pocztę w regionie – od 5 do 2 dnia przed dniem wyborów. Wydatki związane z głosowaniem pocztą pokrywane są z budżetu państwa.

2. Kierownik urzędu poczty odpowiedzialny jest za organizację głosowania pocztą. Przewodniczący komisji wyborczej obwodu głosowania na obszarze, na którym znajduje się urząd poczty, jest odpowiedzialny za nadzór nad pracą urzędu poczty w czasie głosowania pocztą. Jeśli jest to konieczne, musi on, w porozumieniu z przewodniczącymi innych komisji obwodowych którym okręgowa komisja powierzyła takie zadanie –zorganizować nadzór członków obwodowych komisji wyborczych w urzędach poczty.
3. Kierownik urzędu poczty, w uzgodnieniu z okręgową komisją wyborczą , powołuje pracowników poczty do wydawania i odbioru dokumentów wyborczych, którzy muszą w tym celu otrzymać od okręgowej komisji wyborczej upoważnienie w ustalonej formie.

Członek komisji wyborczej nadzorujący głosowanie oraz wyborca mają prawo wpisać swe uwagi dotyczące prowadzenia głosowania, o których kierownik urzędu poczty obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić okręgową komisję wyborczą.

4. Urzędy poczty muszą wydzielić pomieszczenie, w którym wyborca może, bez przeszkód i wglądu, oddać głos na karcie do głosowania i włożyć ją do koperty. Głosowanie może być obserwowane przez obserwatorów partii politycznych i organizacji politycznych, którzy posiadają zaświadczenie upoważniające ich do obserwowania głosowania w obwodzie głosowania.
5. Pracownik poczty wydaje dokumenty wyborcy zgodnie z procedurą ustaloną przez Centralną Komisję Wyborczą. Razem z kartą (kartami) do głosowania wyborcy wydaje się koperty do głosowania pocztą. Zewnętrzna koperta do głosowa-

nia pocztą musi być zaadresowana przez pracownika poczty do obwodowej komisji wyborczej, wskazanej w karcie wyborcy.

6. Głosując przy zachowaniu tajności, wyborca powinien:
  1. oddać głos na karcie do głosowania przez odpowiednie jej zaznaczenie,
  2. włożyć kartę do głosowania do koperty i zakleić ją,
  3. włożyć kopertę z kartą do głosowania do koperty zewnętrznej razem z kartą wyborcy i ją zakleić.
7. Wyborcom, którzy z uwagi na stan zdrowia nie mogą głosować w urzędzie poczty lub w lokalu wyborczym zewnętrzne koperty i koperty z kartami do głosowania dostarcza się do domów na co najmniej 2 dni przed wyborami. Harmonogram dostarczania kart do domów wyborców zatwierdza kierownik urzędu poczty, jest on wywieszony na tablicy ogłoszeń i ma być wykonany następnego dnia po zatwierdzeniu. Co najmniej 2 członków komisji oraz obserwator, mogą uczestniczyć w dostarczaniu wyborcom dokumentów do głosowania przez listonosza.

Wykaz wyborców głosujących przez pocztę – na ich prośbę, sporządza obwodowa komisja wyborcza na 10 dni przed wyborami. Obwodowa komisja wyborcza może uzupełnić wykaz tak głosujących najpóźniej na 3 dni przed wyborami, jednakże zasadność dopisania nowych wyborców zatwierdzają odpowiednio burmistrz, instytucje regionalnej opieki czy nadzoru zdrowia i lecznictwa.

Wykaz do głosowania przez pocztę jest załączany do spisu wyborców sporządzanego przez obwodową komisję wyborczą.

Prawo głosowania przez pocztę mają inwalidzi pierwszej i drugiej grupy oraz osoby, które ukończyły 70 lat.

8. Wyborca głosujący przez pocztę zaklejoną kopertę zewnętrzną może wręczyć pracownikowi poczty, listonoszowi który mu dostarczył dokumenty wyborcze, lub wrzucić do skrzynki pocztowej.
9. Zabrania się (innym osobom) wywierać wpływ na decyzję wyborcy i ponaglenia do głosowania. Wyborca, który nie jest ograniczony fizycznie – winien samo-

dzielnie oddać głos włożyć kartę do koperty i ją zakleić. Na żądanie wyborcy, który z uwagi na niepełnosprawność fizyczną nie może tego zrobić samodzielnie – może mu udzielić pomocy osoba przez niego wskazana (za wyjątkiem listonosza, członka komisji wyborczej czy obserwatora). Osoba taka obowiązana jest zachować tajemnicę głosowania.

10. Zabronione jest przyjmowanie od wyborcy koperty niezaklejonej.

Artykuł 71. Głosowanie w zakładach lecznictwa i instytucjach opieki społecznej i troski.

1. Należy utworzyć specjalne urzędy pocztowe przeznaczone do głosowania w zakładach lecznictwa i instytucjach opieki społecznej i troski. Na co najmniej 15 dni przed wyborami okręgowa komisja wyborcza winna na wniosek kierowników takich zakładów sporządzić wykaz specjalnych urzędów pocztowych i ustalić godziny ich pracy. Kierownik instytucji czy zakładu ma obowiązek wydzielić odpowiednie miejsce dla głosowania i jest odpowiedzialny za zawiadomienie o lokalizacji i czasie pracy specjalnego urzędu poczty, za powiadomienie o nim wyborców oraz zapewnienie im warunków dotarcia do miejsca głosowania.
2. Zasadą jest głosowanie w lokalu wyborczym. Pacjenci czy pensjonariusze, którzy nie mogą dojść do lokalu wyborczego z uwagi na stan zdrowia, mogą głosować w pomieszczeniach, w których przebywają (urna ruchoma).

Artykuł 72. Głosowanie w jednostkach wojskowych

1. Należy utworzyć specjalne urzędy pocztowe przeznaczone do głosowania w jednostkach wojskowych systemu krajowej obrony i służby zagranicznej, zgodnie z art. 71.
2. W miarę możliwości, szefowie jednostek wojskowych zapewnią pełniącym obowiązek wojskowy warunki dla głosowania w lokalach wyborczych w miejscach ich stałego zamieszkania.

Artykuł 73. Głosowanie w miejscach pozbawienia wolności

1. Należy utworzyć specjalne urzędy pocztowe przeznaczone do głosowania w miejscach pozbawienia wolności, zgodnie z art. 71.
2. Zgodnie z procedurą ustaloną prawem, kierownicy placówek uwięzienia mogą pozwolić osobom skazanym na głosowanie w lokalach wyborczych w miejscach ich stałego zamieszkania.

2. Decyzje Centralnej Komisji Wyborczej

Dla realizacji ordynacji wyborczej, Centralna Komisja Wyborcza wydaje decyzje zatwierdzające dokumenty, które określają szczegółowo czynności pracowników poczty, komisji wyborczych, kierowników instytucji w których tworzone są specjalne urzędy pocztowe (takich jak zakłady lecznictwa, instytucje opieki społecznej i troski, jednostki wojskowe i miejsca pozbawienia wolności) odnoszące się do organizacji głosowania pocztą. Są to: „Procedura Organizacji Głosowania Poczta” oraz „Procedura Rozdziału Wypełniania i Przyjmowania Formularzy P6 – Wniosku Wyborców o Umożliwienie Głosowania w Domu”.

Centralna Komisja Wyborcza ustaliła szereg formularzy rozliczenia kart do głosowania i sprawozdawczych, które pomagają w organizowaniu głosowania pocztą (takich jak zaświadczenie dla pracownika poczty zatrudnionego przy organizacji głosowania pocztą – bez takiego zaświadczenia nie ma uprawnienia do obsługi wyborców; wzór wniosku o głosowanie w domu i listy wyborców upoważnionych do głosowania w domu; wykazy specjalnych urzędów poczty; harmonogramy pracy listonoszy, oświadczenia o przekazaniu kart do głosowania, wykazy rozliczeniowe kart do głosowania i wyborców głosujących; listy rozliczeniowe wręczonych listów wyborczych).

Planuje się dokonanie zmian i uzupełnień Ordynacji wyborczej. Po wprowadzeniu tych zmian w kierunku powierzenia organizacji głosowania w domu wyłącznie organom wyborczym.